

28 ΙΟΥΝΙΟΥ 2010.

Ισμήνη Πάττα

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ G20, ΙΟΥΝΙΟΣ 2010.

ΝΑ ΡΥΘΜΙΖΕΙ ΚΑΝΕΙΣ Η ΝΑ ΜΗ ΡΥΘΜΙΖΕΙ;

Σύνοψη: Πρόκειται για μια επίκαιρη ανάλυση με αναφορά τις βασικές εκκρεμότητες της άτυπης διακυβέρνησης των G20 παρατηρώντας τη συμπεριφορά των κρατών και με βασικούς άξονες την ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα , την ανάκαμψη και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Περιεχόμενα:

Α) ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗ.....	2
Β) ΚΙ ΑΝ Η ΕΥΡΩΖΩΝΗ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ.....	5
Γ) ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	8
Δ) ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....	12

27 Ιουνίου 2010. Τορόντο. Οι ηγέτες των G20 μόλις υπέγραψαν το μνημόνιο της α συνάντησής τους για το 2010, στοχεύοντας βασικά στη Α) ρύθμιση κι εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα και Β) την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας.

Α) ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗ.

Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φιλοδοξούσε να ηγηθεί των G20 στον *φόρο επί των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων* για τη θέσπιση ταμείων ορθολογικής διαχείρισης σε περίπτωση πτώχευσης τραπεζικών ιδρυμάτων,¹ δεν φανταζόταν τη σοβαρή διάσταση απόψεων και συμφερόντων στους κόλπους του G20, παρά τους δύο ισχυρούς συμμάχους της σ' αυτήν την ιδέα: τις ΗΠΑ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Το ΔΝΤ, αν και είχε ετοιμάσει σχετική πρόταση από την άνοιξη 2010, κατόπιν παραγγελίας των G20 από την προηγούμενη συνάντηση στο Πίτσμπουργκ (24-25/9/2009), καμία από τις λύσεις που πρότεινε δεν συγκέντρωσε την ομόφωνη επιδοκιμασία: είτε πρόκειται α) για φόρο επί των κερδών (Financial Activities Tax), καθόσον οι τράπεζες δεν υποβάλλονται σε ΦΠΑ και υπ' αυτήν την έννοια υποφορολογούνται, είτε β) ως οικονομική 'συμμετοχή' επί των στοιχείων του Ισολογισμού τους (Financial Stability Contribution), προσαρμοσμένων στο μέγεθος της ανάληψης κινδύνου.²

Ο Καναδάς – που προεδρεύει φέτος των G8 και συμπροεδρεύει των G20 μαζί με την Ν. Κορέα, στο ά εξάμηνο 2010,³ είχε εναντιωθεί στην πρόταση του φόρου επί των τραπεζών νωρίς · από τον Ιανουάριο 2010, στο Οικονομικό Forum του Νταβός.⁴ Ότι οι G8 συνεδρίασαν ακριβώς την προηγούμενη της συνόδου των G20, μαρτυρεί τον ουσιαστικό ρόλο τους ως ενός πυρήνα μέσα στους G20, που αν ομοφωνούσαν είχε περισσότερες πιθανότητες να επηρεάσει τους υπόλοιπους εταίρους στο G20. Τυπικά βέβαια, οι G8 ασχολούνται με θέματα ασφάλειας, ανάπτυξης, ενέργειας κι οικολογίας, ενώ οι G20 με τον διακρατικό συντονισμό οικονομικών πολιτικών.

Έτσι, επισφραγίστηκε η απόκλιση που είχε χαραχτεί από την σύνοδο των υπουργών (5/6/2010). Από τη μια, Καναδάς, Αυστραλία, Ιαπωνία, Βραζιλία, που όμως συμφωνούσαν σε αύξηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών⁵, παρά τα ερωτηματικά που δημιούργησε το μέτρο αυτό (2009), όσον αφορά τις προ-κυκλικές επιπτώσεις του. Από την άλλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, (ιδιαίτερα Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία) και οι ΗΠΑ βρέθηκαν ουσιαστικά ως οι μόνοι ένθερμοι υποστηρικτές μιας τέτοιας προσπάθειας.⁶

Εντούτοις, στις μεταξύ των δύο εταίρων σχέσεις, οι ΗΠΑ αντιδρούν στην ρύθμιση των δραστηριοτήτων των hedge funds που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (ειδικού ενδιαφέροντος για την ελληνική κυβέρνηση, κατόπιν ειδικής επιστολής του πρωθυπουργού) και στην απαγόρευση των ακάλυπτων ανοικτών πωλήσεων ορισμένων στοιχείων ενεργητικού (short selling) που επέβαλε η Γερμανία τον Μάιο 2010.⁷ Το τοπίο γίνεται πιο θολό επειδή, η συνεννόηση και η έγκριση των προτάσεων της Επιτροπής από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθυστερεί.⁸

Αλλά, αν η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόσει μονομερώς τον τραπεζικό φόρο (όπως εμμένει και μετά το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της 8/6/2010,⁹ τούτο ισοδυναμεί με παραχώρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στις χώρες που δεν θα τον εφαρμόζουν.

Ωστόσο, το τελικό ανακοινωθέν των G20 από τη μια αναγνωρίζει ρητώς (σ. 5, παρ. 21) την προγενέστερη δέσμευση των G20, να συμβάλλει ο χρηματοπιστωτικός τομέας στα βάρη, είτε όταν πρόκειται για την στήριξη του είτε όταν πρόκειται για εξασφάλιση των πιστωτών του (περίπτωση χρεωκοπίας), από την άλλη επαφίεται στα κράτη να επιλέξουν εκείνα την κατάλληλη πολιτική κι όχι την γενική εφαρμογή ενός φόρου επί των τραπεζών.¹⁰

Ωστόσο, η παρακολούθηση του χρηματοπιστωτικού τομέα συνεχίζεται τόσο μέσω του Financial Stability Board, όσο και του προγράμματος εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα κάθε χώρας μέσω του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (FSAP).

Βασικά, οι ρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα καθυστερούν λόγω των αντιδράσεων των τραπεζών, που επηρεάζουν με τη σειρά τους τις κυβερνήσεις. Οι τράπεζες αντιδρούν κυρίως, στις προτάσεις τις σχετικές με τους νέους όρους της προετοιμαζόμενης συμφωνίας της Βασιλείας (προκειμένου να εφαρμοσθεί από τα τέλη 2012, αφού πρώτα όλα τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά κέντρα υιοθετήσουν την 'Βασιλεία II'), αλλά και στην επιβολή φόρου. Το τελικό ανακοινωθέν αναφέρει αόριστα για πρόοδο των εργασιών και μεταθέτει στην επόμενη σύνοδο τις εξελίξεις για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, τα χρηματιστηριακά παράγωγα, τα hedge funds και τις εταιρείες αξιολόγησης κινδύνου (Credit Rating Agencies).¹⁰

Άλλωστε εμφανίζεται, μια αυξανόμενη ένταση στην αλληλεξάρτηση μεταξύ τραπεζών και κρατών. Οι περισσότερες κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων χωρών είχαν ευνοήσει με κίνητρα, τον δανεισμό των νοικοκυριών ή επιχειρήσεων, όπως π.χ. η φοροαπαλλαγή από τους τόκους στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας. Στην

διάρκεια της κρίσης, αφενός τα κράτη έδωσαν στις τράπεζες ενέσεις κεφαλαίου/ρευστότητας διαμέσου της κεντρικής τράπεζας, αφετέρου οι τράπεζες κατέχουν περισσότερα κρατικά ομόλογα. Ωστόσο οι υποβαθμίσεις ορισμένων κρατικών ομολόγων, η εξέλιξη των θεμελιωδών μεγεθών ορισμένων χωρών, επηρεάζουν το κόστος της δικής τους χρηματοδότησης. Με την νέα συμφωνία της Βασιλείας - αν εγκριθούν οι σχετικοί όροι - οι τράπεζες θα πρέπει ν' αυξήσουν την αναλογία των κρατικών ομολόγων που διατηρούν στον Ισολογισμό (ενεργητικό) τους, που παραδοσιακά θεωρούνται πιο ασφαλή στοιχεία ενεργητικού, και να μειώσουν εκείνα που είναι υψηλού κινδύνου. Επομένως, οι επιπτώσεις της κρίσης κρατικού χρέους δημιουργούν αντίστροφα, έναν φαύλο κύκλο.

Ακόμη και η εναρμόνιση των λογιστικών προτύπων καθυστερεί αισθητά.¹¹ Όμως, κάποια συμφωνία για τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα θα πρέπει να υπάρξει αργά ή γρήγορα. Διότι έτσι, όχι μόνο δεν θα αποστασιοποιηθούν από προγενέστερες δεσμεύσεις τους (Ουάσινγκτον 2008, Απρίλιος και Σεπτέμβριος 2009), αλλά κι επειδή διαφορετικά, θα απομακρυνθεί η προοπτική της πρόβλεψης ή έστω της λιγότερο επίπονης διαχείρισης μελλοντικής χρηματοπιστωτικής κρίσης. Δεν είναι όμως μόνο αυτό.

Εξάλλου, η ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών θα μπορέσει να δώσει την σημαντικότερη ίσως, ευκαιρία να ολοκληρωθεί ο εμπορικός γύρος συνολιών στον Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (αναπτυξιακός γύρος συνολιών της Ντόχα που ξεκίνησε το 2001). Εξ αρχής του Γύρου της Ντόχα, η αντιπαράθεση μεταξύ τομέα υπηρεσιών (πλούσιες χώρες) και αγροτικού τομέα (φτωχές χώρες) πήρε πρωτεύουσα θέση. Ο λόγος;

Μεταξύ των υπηρεσιών εντάσσονται οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και άλλες επενδυτικές δραστηριότητες. Οι αναπτυσσόμενες χώρες είδαν σ' αυτές μία 'απειλή' στον εσωτερικό έλεγχο του κράτους.¹² Αλλά οι χώρες αυτές, αφενός για να πετύχουν οφέλη για τα δικά τους αγροτικά προϊόντα θα πρέπει να παραχωρήσουν οφέλη στις υπηρεσίες, αφετέρου, θα πρέπει να συμφωνήσουν με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες και στους τρεις πυλώνες μαζί (αγροτικά προϊόντα, μεταποιημένα-βιομηχανικά, ηπηρεσίες-πνευματικά διακλώματα). Μετά θα ισχύσουν οι επί μέρους συμφωνίες. Αυτή είναι η αρχή της 'ενιαίας δέσμευσης'.

Η πρόσφατη κρίση, δικαίωσε τα επιχειρήματα των αναπτυσσόμενων χωρών που δυσπιστούσαν στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ιδιαίτερα των πολυεθνικών εταιρειών. Συνεπώς, η ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα – μέσω των G20 - θα

ενισχύσει τα αντίστοιχα επιχειρήματα των ανεπτυγμένων χωρών, ότι έτσι θα εξασφαλιστούν οι θετικές επιπτώσεις. Έτσι, θα κερδίσουν ένα διαπραγματευτικό πλεονέκτημα.

Οι προσδοκίες αποτελεσματικής ρύθμισης του σρηματοπιστωτικού τομέα μετατέθηκαν για την επόμενη σύνοδο στη Σεούλ τον Οκτώβριο 2010, όπως και η πρόοδος για περαιτέρω αλλαγές στην αύξηση ισχύος των αναδυομένων οικονομιών στις ψηφοφορίες του ΔΝΤ. Για την Παγκόσμια Τράπεζα, αποφάσισαν ν' αυξήσουν το αντίστοιχο ποσοστό ψήφων σε 4,59 %.

B) ΚΙ ΑΝ Η ΕΥΡΩΖΩΝΗ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ;

Ο Καναδάς κι η Γερμανία πέτυχαν, ώστε οι G20 να υιοθετήσουν τον στόχο περί μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων στο ήμισυ μέχρι το 2013 και να μειωθεί ή «να στεθροποιηθεί» ο λόγος εξωτερικό χρέος/ ΑΕΠ μέχρι το 2016 [σ. 3 της κοινής δήλωσης, σημ. ¹⁰]. Αυτό, προσδιορίζουν, θα γίνει με τις συνθήκες και τις ανάγκες του κάθε κράτους, ικανοποιώντας έτσι, εν μέρει, τις ΗΠΑ που επιθυμούν αυτό στο οποίο είχαν καταλήξει οι G20 από πέρσι, για να μην διακυβευθεί η ανάκαμψη.¹³

Συγκεκριμένα, ένα χρόνο πριν, τον Απρίλιο 2009, οι G20 υποστήριξαν να μην «αποσύρουν γρήγορα τα μέτρα στήριξης για να μην διακυβευθεί η ανάκαμψη» και ότι κάθε χώρα θα κρατούσε τον δικό της ρυθμό. Αυτό το τελευταίο θα υπερισχύσει τελικά, αλλά μέχρι το 2013 · ενώ για την Ευρώπη, όπως το εννοεί ο Ευρωπαίος Επίτροπος Oli Rehn, λίγο μετά τη σύνοδο υπουργών G20 (5/62010), ότι δηλ. οι χώρες με υψηλό έλλειμμα και χρέος θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν πιο γρήγορα στρατηγικές εξόδου από την δημοσιονομική επέκταση λόγω της κρίσης· ενώ οι άλλες, με πιο αργά βήματα, για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη.¹⁴

Επιπρόσθετα, η τοποθέτηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) διευκρινίζει ότι η δημοσιονομική αποκατάσταση των ανεπτυγμένων χωρών είναι αναπόφευκτη.¹⁵

Στις 10/6/2010, ο Fred Bergsten παρέθεσε εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, ότι η διολίσθηση του ευρώ, αν συνδυασθεί με μέτρια έστω ανάπτυξη, μπορεί να οδηγήσει σε πλεόνασμα της ευρωζώνης περίπου € 251 δις (\$300 δις) ετησίως στα αμέσως επόμενα λίγα χρόνια · ιδιαίτερα τώρα, που η Γερμανία και άλλες χώρες προέβησαν σε περικοπές του προϋπολογισμού τους.¹⁶ Η παραπάνω πρόβλεψη όμως λειτουργεί εις βάρος των ΗΠΑ, επειδή όπως εκτιμά ο προαναφερόμενος διευθυντής του Peterson Institute, θα αυξήσει τις παγκόσμιες μακροοικονομικές ανισοροπίες, διευρύνοντας

το έλλειμμα των ΗΠΑ. Σε παρόμοια πρόβλεψη προέβη η Goldman Sachs, για πλεόνασμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της ευρωζώνης το 2010 που θα μεγαλώσει το 2011.¹⁷ Προφανώς η αυστηρή λιτότητα των μεσογειακών χωρών της ευρωζώνης και η διολίσθηση του ευρώ, συμβάλλουν σε τέτοιες εξελίξεις.

Εξάλλου, επειδή η ευρωζώνη αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη αγορά για τις αμερικάνικες εξαγωγές, η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας από τα δυσμενή δημοσιονομικά στοιχεία αρκετών ευρωπαϊκών κρατών, ανησυχεί ιδιαίτερα τις ΗΠΑ.¹⁸ Αυτό είναι άλλος ένα λόγος που θα οδηγούσε τις ΗΠΑ να επαναφέρουν την ανατίμηση του κινέζικου γιουάν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων του G20, όπου εν τω μεταξύ οι Ευρωπαίοι και η Βραζιλία είχαν ταχθεί με το μέρος των ΗΠΑ για τους ίδιους λόγους, ενώ η Ινδία σιωπά. Από πέρσι, οι G20- ιδιαίτερα η Γαλλία και ο Καναδάς - είχαν ανακοινώσει την πρόθεσή τους να πιέσουν το 2010, στο θέμα των συναλλαγματικών ισοτιμιών για την ανατίμηση του γιουάν.⁴

Αλλά, την τελευταία στιγμή, σε οκτώ ημέρες πριν την έναρξη της συνόδου κορυφής των G20, στο Τορόντο η Κίνα αιφνιδίασε με τη στροφή από την εμμονή της στη σύνδεση του νομίσματός της με το δολάριο –μέσω παρεμβάσεων της κεντρικής της τράπεζας στην αγορά- ώστε να το διατηρεί υποτιμημένο. Στο ανακοινωθέν της 19/6/2010, η Κίνα παραδέχεται ότι είχε προβεί σε ένα «κατευθυνόμενο καθεστώς κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών -βασιζόμενο στην προσφορά και την ζήτηση ενός καλαθιού νομισμάτων- από 21/7/2005». ¹⁹ Από τον Ιούλιο 2008, το γιουάν διατηρούσε την τιμή 6,83 ως προς το δολάριο. ¹⁷

Το επιχείρημά της είναι: ‘ Η σταθερότητα που διετήρησε το γιουάν ως προς το δολάριο συνέβαλε στην απόσβεση της αστάθειας που επέφερε η κρίση στην Ασία και στην ανάκαμψη της περιοχής, αλλά και της παγκόσμιας Ζήτησης. Τώρα που αποκαθίσταται σταδιακά η ανάκαμψη, και προπαντός της Κίνας, είναι η κατάλληλη στιγμή για περισσότερη ευελιξία του γιουάν. Επιπλέον, επειδή το πλεόνασμα του Ισοζυγίου Πληρωμών της Κίνας μειώθηκε δραστικά το 2009 και ακολουθεί μια φθίνουσα πορεία το 2010, πλησιάζοντας το σημείο ισορροπίας του, δεν υπάρχει λόγος για μεγάλης κλίμακας ανατίμηση του γιουάν’. ¹⁹

Η Κίνα λοιπόν, είναι σε θέση να επιβάλλει τους όρους της, φιλοδοξεί την τοπική ηγεμονία, αλλά δεν επιχειρεί ανατροπή της τάξης. Πέτυχε ν’ αποσιωπηθεί το θέμα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, ενώ η διολίσθηση του ευρώ λόγω της κρίσης χρέους της ευρωζώνης, καθιστά την Ευρώπη λιγότερο πιεστική. Το πλεόνασμα του Κινεζικού Ισοζυγίου Τρεχουσών συναλλαγών από 11% ΑΕΠ το 2007, μειώθηκε σε

6,1% το 2009, και μάλιστα το εμπορικό Ισοζύγιο σημείωσε ένα περιστασιακό έλλειμμα τον Μάρτιο. Όμως τον Μάιο 2010, οι εξαγωγές αυξήθηκαν πάλι στο ποσό των \$ 20 δις - το πιο ψηλό, από τον Οκτώβριο 2009.¹⁸

Οι ΗΠΑ εξακολουθούσαν να πιέζουν την Γερμανία²⁰ (όπως την Κίνα και την Ιαπωνία), ως πλεονασματική χώρα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών να στηρίξει την 'παγκόσμια Ζήτηση' δηλ. την κατανάλωση αμερικανικών προϊόντων, καθόσον είναι οι διαστάσεις της αμερικανικής οικονομίας που επηρεάζουν αποφασιστικά την παγκόσμια Ζήτηση. Παράλληλα, να «μειώσει την εξάρτησή της από τις εξαγωγές της», δηλ. να στρέψει το μοντέλο της οικονομίας που της έδωσε οικονομική ισχύ, προς ένα καταναλωτικό πρότυπο. Το 2009, το πλεόνασμα της Γερμανίας (\$ 135 δις) είναι σχεδόν το μισό από της Κίνας (\$ 297 δις) , αλλά το πλεόνασμα της Κίνας μειώνεται ταχύτερα από αυτό της Γερμανίας.¹⁷

Στο τελικό ανακοινωθέν των G20, υπάρχει μια γενική, δύο σειρών μόνο, αναφορά στις πλεονασματικές χώρες.

Η Γερμανία αντιτάχθηκε στις αμερικανικές επιδιώξεις²⁰ να μετακυλήσουν το κόστος της ανάκαμψης της αμερικανικής οικονομίας στις πλεονασματικές χώρες. Άλλωστε, η οικονομία της στηρίχθηκε στην ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα – αντί των υπηρεσιών. Έτσι, αναζωπυρώνεται ο διάλογος περί μοντέλων ανάπτυξης, με ή χωρίς δημόσιο χρέος.

Ωστόσο, ο ορίζοντας πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων τόνωσης της οικονομίας, απομακρύνεται για την Ευρώπη, ενώ οι ΗΠΑ δεν βιάζονται να περιορίσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματά αποσύροντας γρήγορα τα μέτρα στήριξης.

«Η κεϋνσιανή προσέγγιση (στη διαχείριση της κρίσης) με τα κρατικά μέτρα στήριξης την περίοδο 2008-9», λέει ο » ο Van Rompuy (πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου) «έδωσαν αφορμή σε μερικές χώρες, σε όλο τον κόσμο, να μην αποδώσουν την δέουσα σημασία σε διατηρήσιμα και βιώσιμα δημοσιονομικά μεγέθη».²¹

Τέλος, οι G20 επισφράγισαν την ακύρωση του εξωτερικού χρέους της σεισμοπαθούς Ταϊτής προς το ΔΝΤ - πρωτοβουλία των G8 στις 25/6/2010 – και την Καναδική πρωτοβουλία για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SME Finance Challenge). Δεσμεύτηκαν να καταβάλλουν χρηματικά κεφάλαια – ο Καναδάς έκανε την αρχή – ώστε να χρηματοδοτηθούν οι καλύτερες μελέτες προσέλκυσης επενδύσεων στις χαμηλού-εισοδήματος χώρες.²²

Γ) ΤΙ ΥΠΗΡΧΕ ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκός μηχανισμός στήριξης.

Την επομένη μέρα της απόφασης των ευρωπαίων ηγετών για υποστήριξη της Ελλάδας με € 110 δις, οι υπουργοί της ΕΕ συνέστησαν τον *ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης* σε περίοδο κρίσεων – βάσει του άρθρου 122.2 της Συνθήκης (της Λισσαβώνας) - στην έκτακτη σύνοδο του ECOFIN (**9/5/2010**). Ο μηχανισμός αυτός – με αρχικά κεφάλαια (μέχρι) €500 δις, θα παρέχει δάνεια στις δοκιμαζόμενες χώρες, με όρους και προϋποθέσεις, παρόμοιες του ΔΝΤ. Το τελευταίο, θα συμμετέχει στην χρηματοδότηση με άλλα € 250 δις.²³ Εξάλλου και το άρθρο 136 της Συνθήκης της Λισσαβώνας προβλέπει τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.²⁴

Ο μηχανισμός στήριξης θα έχει τριετή διάρκεια, εκτός εάν, και υπό προϋποθέσεις, μπορέσει να εξελιχθεί σε μόνιμο θεσμό της ΕΕ.²⁵

Όπως κατοχυρώθηκε στο Συμβούλιο Υπουργών (ECOFIN, **7-8/6/2010**) (αρχικά για την Ελλάδα- αλλά η χρήση του μηχανισμού θα είναι διαθέσιμη για οποιαδήποτε χώρα), € 60 δις θα είναι διαθέσιμα από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, € 440 δις από διμερή δάνεια χωρών της ΕΕ και € 250 δις από το ΔΝΤ.²⁶

Αξιοσημείωτο είναι, ότι χρειάστηκε η αμερικανική παρέμβαση (τηλεφωνική επικοινωνία Ομπάμα – Μέρκελ (Γερμανία), για την ομόφωνη ευρωπαϊκή συγκατάθεση.²⁷ Η αμερικανική στήριξη πιστοποιείται επίσης, από την οικονομική συμβολή του ΔΝΤ, στο οποίο οι ΗΠΑ διαθέτουν σαφή υπεροχή ψήφων. Το ΔΝΤ είναι ακόμη, ένας έμμεσος τρόπος για τις ΗΠΑ να παρακάμψουν την έγκριση του Κογκρέσσου προκειμένου να χρηματοδοτήσουν μια χώρα.

Ενίσχυση οικονομικής διακυβέρνησης.

Από την άλλη μεριά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη συνεδρίασή του, τον Μάρτιο 2010, θέσπισε την ‘Ομάδα Δράσης’ (Task Force).²⁸ Στις **21/5/2010**, συνήλθε για πρώτη φορά η ‘Ομάδα Δράσης’ (Task Force) της ΕΕ για την *ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης* (ως συνέπεια της ελληνικής κρίσης χρέους, αλλά και της επιδείνωσης των δημοσίων μακροοικονομικών μεγεθών, όχι μόνον της Ευρώπης του Νότου, αλλά και της Αγγλίας).²⁹ Συμμετέχουν οι: Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Van Rompuy), τον Επίτροπο για τα Οικονομικά (Oli Rehn), τον πρόεδρο της ΕΚΤ (Trichet), και τον Πρόεδρο του Eurogroup (Junker).

Την ίδια μέρα, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ανακοίνωσε τις 4 αρχές της ‘Ομάδας Δράσης’:³⁰ 1) μεγαλύτερη δημοσιονομική πειθαρχία, δηλ. ενίσχυση του Συμφώνου Σταθερότητας, 2) σύγκλιση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών των

κρατών – μελών, 3) αποτελεσματικό μηχανισμό διαχείρισης οικονομικών κρίσεων, 4) θεσμική ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης για επαύξηση του συντονισμού οικονομικών πολιτικών των μελών, δηλ. συνοπτικά: αντιμετώπιση των προβλημάτων δημοσιονομικής προσαρμογής, με μεταφορά πόρων μεταξύ των μελών. Μετά από άλλες δύο συναντήσεις, θα συντάξει αναφορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 17/6/2010 και τον Οκτώβριο 2010.

Αλλά, ήδη από **12/5/2010**, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ετοιμάσει πρόταση ενίσχυσης του συντονισμού οικονομικών πολιτικών, προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, την ΕΚΤ, την Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή, όπως και την Επιτροπή Περιφερειακών Υποθέσεων.³¹ Μεταξύ άλλων, το κείμενο κάνει μνεία θέσπισης ‘Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος’ (Excessive Deficit Procedure – EDP) σχετικά με τις πιθανές κυρώσεις (διακοπή κοινοτικών χρηματοδοτήσεων, ιδιαίτερα του Ταμείου Συνοχής ή πιθανότητα επιβολής ‘σωφρονιστικών επιτοκίων’ χρηματοδότησης, ενότητα III.1, § 2, σ.4), ενώ επικυρώνει τους ισχύοντες κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας του Συμφώνου Σταθερότητας (3% έλλειμμα προϋπολογισμού, 60% του ΑΕΠ για το δημόσιο χρέος). Προβλέπει επίσης τον θεσμό του ‘Ευρωπαϊκού Εξάμηνου’, δηλ. την εκ-των-προτέρων (πριν την έγκριση από τα Εθνικά Κοινοβούλια) επίβλεψη των κρατικών προϋπολογισμών για τον συντονισμό των στόχων, αλλά και την επίβλεψη συμμόρφωσής τους με τους κοινοτικούς κανόνες, όπως και την πρόληψη συστημικών κινδύνων, καθώς επίσης και την διαμόρφωση έγκαιρης οικονομικής πολιτικής της Ένωσης (ibid, σ. 9). Το ‘Ευρωπαϊκό Εξάμηνο’, θα διεξάγεται στην αρχή κάθε έτους.³² Το ίδιο κείμενο επρότεινε και τον Μηχανισμό Στήριξης. Η ευθυγράμμιση των εθνικών προγραμματισμών με τον κοινοτικό «ώστε τα μέλη να απολαμβάνουν τα οφέλη ενός έγκαιρου συντονισμού μακροοικονομικών πολιτικών για τον προγραμματισμό των εθνικών πολιτικών τους», διατυπώνεται ξεκάθαρα στο κείμενο της **12/5/2010**, (IP/10/561Q “Mastering economic interdependence: Commission proposes reinforced economic governance in the EU”).³²

Έτσι, στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ (ECOFIN, **7-8/6/2010**) – δηλ. δύο ημέρες μετά τη σύνοδο υπουργών G20- επικυρώθηκαν τα σημεία όπου είχε καταλήξει η ‘Ομάδα Δράσης’ υπό τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Van Rompuy): δηλ. η κατάθεση την άνοιξη, του προσχέδιου του εθνικού προϋπολογισμού κάθε κράτους – του επόμενου έτους που συνήθως ψηφίζεται το φθινόπωρο-χειμώνα από την αντίστοιχη Βουλή.³³ Δηλ. τον θεσμό του ‘Ευρωπαϊκού Εξάμηνου’. Στο θέμα των κυρώσεων εναντίον χωρών που συστηματικά παραβιάζουν το Σύμφωνο

Σταθερότητας, προβλέπονται προληπτικά 'σημεία συναγερμού' πριν ένα κρατικό έλλειμμα ξεπεράσει το 3%, φερ' ειπείν αν το χρέος ανέβει απότομα ή αν το κράτος αγνοεί επανειλημμένες προειδοποιήσεις. Ένα τρίτο θέμα στην εποπτεία του κάθε προϋπολογισμού είναι ότι στο εξής θα αποδίδεται ίση σημασία στο όριο δημοσίου χρέους (60%) με το όριο του δημοσίου ελλείματος (3%) που μέχρι πρότινος συγκέντρωνε όλη την προσοχή. Το τέταρτο σημείο είναι η εξασφάλιση της ανεξάρτητης λειτουργίας των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών.

Όμως εκτός από την προηγούμενη ενότητα που αφορούσε την εποπτεία των εθνικών προϋπολογισμών, η δεύτερη που απασχόλησε την Ομάδα Δράσης, είναι οι μακροοικονομικές ανισορροπίες μεταξύ των κρατών-μελών ή αλλιώς: ο έλεγχος της ανταγωνιστικότητας των μελών. Οι στιβαροί προϋπολογισμοί θεωρούνται αναγκαίοι αλλά όχι αρκετοί για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας.³⁴

Επίσης, κατοχυρώθηκε η 'Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020' και γενικά όλη η αναφορά της Επιτροπής : Broad Economic Policy Guidelines , ότι δηλ. υποστηρίζεται από το άρθρο 121(2) της Συνθήκης (της Λισσαβώνας) νομιμοποιώντας έτσι την μεγαλύτερη ενίσχυση του οικονομικού συντονισμού (ΔΣΟΠ) στην ΕΕ.³⁵

Τελικά, η Γερμανική πρόταση κυρώσεων εναντίον χωρών που συστηματικά παραβιάζουν το Σύμφωνο Σταθερότητας- υποστηριζόμενη από Αυστρία, Φιλανδία, Ολλανδία³⁶ διαμορφώθηκε σε : 1) γενική αναστολή των κοινοτικών σρηματοδοτήσεων, 2) αναστολή ψήφου στο Συμβούλιο Υπουργών, 3) δυνατότητα συμφωνημένης χρεοκοπίας,³⁷ ενώ η Γαλλία πίεζε προς τη δημιουργία μιας μορφής κυβέρνησης στην ευρωζώνη.³⁷

Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (ηγέτες ΕΕ) τέλος Ιουνίου 2010, η Βρετανία ζήτησε και πέτυχε ο έλεγχος επί των ευρωπαϊκών προϋπολογισμών - κατά την άσκηση- του 'Ευρωπαϊκού Εξαμήνου'- να μην είναι εξονυχιστικός, αλλά να αφορά τον Γενικό Προϋπολογισμό, και τους γενικούς στόχους.

Ουσιαστικά, η Γερμανία πέτυχε την αύξηση του ελέγχου επί των εθνικών οικονομικών πολιτικών μέσω του 'Ευρωπαϊκού Εξαμήνου', ως προέκταση του εθνικού συμφέροντος (ανταλλαγή χρημάτων έναντι ελέγχου) καθόσον καθίσταται ο ουσιαστικότερος αρωγός των ευρωπαϊκών κεφαλαίων που αποτελούν τον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης, λόγω της πλεονεκτικής θέσης των οικονομικών της μεγεθών. Αρχικά η Γερμανία ήταν αντίθετη στην οικονομική ενίσχυση των ελλειμματικών και με εξωτερικό χρέος χωρών της ευρωζώνης. Πράγματι οι προαναφερόμενες διαδικασίες οφελούν πρώτα τα ελλειμματικά κι αδύναμα κράτη, από τη μεταφορά

πόρων και δομών διακυβέρνησης. Γι αυτό και οι βόρειες ευρωπαϊκές χώρες με καλές οικονομικές επιδόσεις είχαν ενστάσεις, όπως η Σουηδία. Όμως, από πλευράς κοινοτικών οργάνων και για την προοπτική της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης, ο έλεγχος στην οικονομική διαχείριση, τα μακροοικονομικά μεγέθη και τους προϋπολογισμούς των κρατών-μελών είναι άρρηκτα συνυφασμένος με τη λειτουργία και την αξία του κοινού νομίσματος. Τα διαφορετικά εθνικά συμφέροντα και οι αντιλήψεις (πχ έμφαση στο εμπόριο, εθνική ανεξαρτησία) είχαν αποτρέψει παλαιότερα, την επέκταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στη δημοσιονομική πολιτική (ακόμη δεν συμπεριλαμβάνεται η φορολογική).

Χρηματοπιστωτικός τομέας.

Σχετικά με τη *ρύθμιση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα*, η ΕΕ είχε θεσπίσει ήδη από το 2009, το Συμβούλιο Εποπτείας (European System of Financial Supervisors (ESFS) και το Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board, ESRB). Όμως, θα τεθούν σε λειτουργία περίπου στις αρχές του 2011, αφού συγκροτηθεί αντίστοιχη κοινοτική νομοθεσία, όπως είπε ο Oli Rehn.³⁸

Επειδή οι διεθνικές, μεταξύ-των-κρατών-μελών της ΕΕ, χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες τραπεζικών πολυεθνικών (εγχώριων και μη) παρουσιάζουν αυξημένους συστημικούς κινδύνους για την ΕΕ, και δεν έχει ακόμη σημειωθεί σημαντική πρόοδος στα πλαίσια του G20, αλλά και επειδή οι χρηματοπιστωτικοί δρώντες αντιδρούν να ετοιμάσουν σχέδια έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση διάλυσής τους (“living wills”), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση σύστασης Ταμείων για την ομαλή πτώχευση τραπεζικών ιδρυμάτων.³⁹ Το προαναφερόμενο κείμενο σαφώς προσδιορίζει ότι τα ποσά αυτά που θα έχουν προέλθει από φόρο επί των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δεν θα χρησιμοποιηθούν για τη διάσωση τραπεζών, αλλά για την ομαλή ρευστοποίηση του ενεργητικού τους χωρίς να χρειασθεί η επιβάρυνση των φορολογουμένων, όπως έγινε με την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Εν τούτοις, η Επιτροπή εμμένει παρά την διαφωνία στους G20, ορμώμενη από το κόστος 13% του ΑΕΠ της ΕΕ που δαπάνησαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για τη διάσωση των τραπεζών.⁴⁰

Επίσης, οι υπουργοί οικονομικών της ΕΕ, για να ενισχύσουν τους μηχανισμούς πρόληψης κρίσεων, συμφώνησαν στις **17-18 Μαΐου 2010**, να συγκροτηθούν μέχρι το μέσον 2011, τα Διασυνοριακά Συμβούλια χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Cross Border Stability Groups – CBSGs).⁴¹ Στο ίδιο ECOFIN, οι υπουργοί συμφώνησαν

στην εναρμόνιση των κανονισμών για τα κερδοσκοπικά επενδυτικά ταμεία, όπως hedge funds, private equity.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.

- (1) ‘Commission sets out vision for bank resolution funds’, Press release IP/10/610, Brussels, 26/5/2010 και http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-management/funds/com2010_254_en.pdf, σ. 3.
- (2) Lipsky, John, (18/5/2010). ‘Systemic Challenges for Global Finance and Priorities for Reform’, p.3. <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/051810.htm> , retrieved 25/5/2010 και <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/INT011110A.htm> , retrieved 30/1/2010.
- (3) Jenilee Guebert (Director of Research, G20 Research Group) . (January 29, 2010). ‘Plans for the Fourth G20 Summit:Co-chaired by Canada and Korea in Toronto, June 26-27, 2010’. <http://www.g8.utoronto.ca/g20/g20plans/g20plans100129.pdf> .
- (4) Harper, Stephen,(Prime Minister of Canada). (January 28, 2010). Statement by the Prime Minister of Canada at the 2010 World Economic Forum. <http://www.g8.utoronto.ca/summit/2010muskoka/harper-davos.htm>
- (5) Ναυτεμπορική, 26/4/2010, σ. 29.
- (6) LE MONDE , 07.06.10 http://www.lemonde.fr/economie/article/2010/06/07/les-grands-argentiers-ont-enterre-le-projet-de-taxe-bancaire-internationale_1368826_3234.html), και σχετικά με τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Αμερική: The Economist (May 29th, (2010). Vol. 395, No 8684, p.80., p.11 . The Economist (May 20th, 2010). Vol. 394, No 8674,p.66. The Economist (May 27th , 2010). Vol. 395, No 8684, p.77. The Economist (July 3, 2010), p.10, 61.
- (7) Ναυτεμπορική, 27/5/2010, σ. 29.
- (8) Ναυτεμπορική, 25/6/2010, σ. 33.
- (9) Ναυτεμπορική, 9/6/2010, σ. 5 και Ναυτεμπορική, 23/6/2010, σ. 29.
- (10) The G20 Toronto Summit Declaration, June 26-27, 2010. http://www.g20.org/Documents/g20_declaration_en.pdf
- (11) The Economist (June 12th, 2010). Vol. 395, No 8686, p.86.
- (12) Stiglitz, J. (2005).Fair Trade. New York: Oxford University Press, 235-247.
- (13) περσινό αντίστοιχο τελικό ανακοινωθέν και στην Ναυτεμπορική, 28/6/2010, σ.33.
- (14) Speech/10/293, date: 5/6/2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/293&format=HTML> , retrieved 17/6/2010.
- (15) IMF. Press Release Managing Director, D. Strauss-Kahn: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr10261.htm>
- (16) “New imbalances will threaten global recovery”. 10/6/2010. Peterson Institute . <http://www.piie.com/publications/opeds/print.cfm?researchid=1591&doc=pub>
- (17) The Economist, 26/6/2010, σ.77-79.
- (18) Economist 17/6/2010, σελ.67.

(19) The People's Bank of China. (19/6/2010). "Further Reform the RMB Exchange Rate Regime and Enhance the RMB Exchange Rate Flexibility",

<http://www.pbc.gov.cn/english/detail.asp?col=6400&id=1488>

(20) Ναυτεμπορική, 25/6/2010, σ. 31.

(21) Ομιλία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Οικονομικό Forum της 25-26/5/2010, στις Βρυξέλλες, με θέμα : 'Strategies for a post-crisis world – Enhancing European growth,

http://ec.europa.eu/economy_finance/bef2010/index.html, retrieved 5/6/2010

(22) <http://g20.gc.ca/prime-minister-stephen-harper-launches-small-and-medium-enterprise-finance-challenge/>

(23) http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/crisis/2010-05_en.htm, retrieved 25/5/2010

(24) "The EC proposals to reinforce economic governance in Europe", MEMO/10/204, Brussels, 20/5/2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/204&format=Ht> . .

(25) Ομιλία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Van Rompuy) στο Οικονομικό Forum της 25-26/5/2010, στις Βρυξέλλες, με θέμα : 'Strategies for a post-crisis world – Enhancing European growth, http://ec.europa.eu/economy_finance/bef2010/index.html, retrieved 5/6/2010.

(26) Ναυτεμπορική, 8/6/2010, σ.5.

(27) Ναυτεμπορική, 19/6/2010, σ.48.

(28) http://ec.europa.eu/economy_finance/enewsletter/14_100603, και

<http://www.consilium.europa.eu/showFocus.aspx?id=1&focusId=483&lang=en>, retrieved 5/6/2010

(29) http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/crisis/2010-05_en.htm, retrieved 25/5/2010).

(30) Brussels, 21/5/2010, PCE 102/10, <http://www.european-council.europa.eu/the-president/>

(31) 'Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, The Council, the European Central Bank, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Reinforcing economic policy coordination', Brussels 12/5/2010, COM(2010) 250 final.

[http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/euro/documents/2010-05-12-com\(2010\)250_final.pdf](http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/euro/documents/2010-05-12-com(2010)250_final.pdf), retrieved 25/5/2010

(32) IP/10/561, Brussels 12/5/2010. retrieved 25/5/2010

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=Ip/10/561>

(33) και Ναυτεμπορική, 9/6/2010, σ. 5.

(34) 'Παρατηρήσεις του Herman Van Rompuy στην 'Ομάδα Δράσης', 7/6/2010,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/11479.pdf

(35) http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic-situation/2010-06-09_ecofi . . . , retrieved 17/6/2010). Επίσης,

"COUNCIL RECOMMENDATION of 27.4.2010 on broad guidelines for the economic policies of the Member States and of the Union". Part I of the Europe 2020 Integrated Guidelines

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMM_PDF_SEC_2010_0488_F_EN_RECOMMENDATION.pdf

(retrieved May 7, 2010), όπου:

p. 3. **The "Europe 2020 Integrated Guidelines"** are the following:

Guideline 1: Ensuring the quality and the sustainability of public finances

Guideline 2: Addressing macroeconomic imbalances

Guideline 3: Reducing imbalances in the euro area

Guideline 4: Optimising support for R&D and innovation, strengthening the knowledge triangle and unleashing the potential of the digital economy

Guideline 5: Improving resource efficiency and reducing greenhouse gases emissions

Guideline 6: Improving the business and consumer environment and modernising the industrial base

Guideline 7: Increasing labour market participation and reducing structural unemployment

Guideline 8: Developing a skilled workforce responding to labour market needs, promoting job quality and lifelong learning

Guideline 9: Improving the performance of education and training systems at all levels and increasing participation in tertiary education

Guideline 10: Promoting social inclusion and combating poverty

(36) Ναυτεμπορική, 9/6/2010, σ. 5.

(37) Ναυτεμπορική, 11/6/2010, σ. 4.

(38) καταληκτική ομιλία του Επιτρόπου Oli Rehn στο Οικονομικό Forum, **25-26/5/2010**, στις Βρυξέλλες, με θέμα : ‘Strategies for a post-crisis world – Enhancing European growth (http://ec.europa.eu/economy_finance/bef2010/index.html, (Speech/10/265), retrieved 5/6/2010)

(39) “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the European Central Bank: Bank Resolution Funds”, (**26/5/2010**), COM(2010) 254 final, http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-mamagement/funds/com2010_254_en.pdf και ‘Commission sets out vision for bank resolution funds’, Press release IP/10/610, Brussels, 26/5/2010

(40) Ναυτεμπορική, 28/4/2010, σ.29.

(41) http://ec.europa.eu/economy_finance/focuwon/crisis/2010-05_en.htm, retrieved 25/5/2010.

(42) http://ec.europa.eu/economy_finance/focuwon/crisis/2010-05_en.htm, retrieved 25/5/2010

ΤΕΛΟΣ